

Роксолана МОКРІЙ,

orcid.org/0000-0002-5833-2353

аспірантка кафедри режисури та хореографії

Львівського національного університету імені Івана Франка

(Львів, Україна) Roksolana.Mokrii@lnu.edu.ua

ХОРЕОГРАФІЧНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ШКОЛИ (СЬОГОДЕННЯ)

У статті розглядається викладацький склад хореографів Львівської хореографічної школи. Наведено загальний перелік вчителів хореографічних дисциплін, які в різний період від початку заснування школи, мали змогу викладати в ній.

З'ясовано той факт, що значна кількість педагогів були провідними артистами балету перш ніж приступили до викладацької діяльності. Також згадується, що перші випускники школи пізніше повертались туди на роботу педагогами. Дивлячись на те, що таких було не багато, можна зробити висновок, що це були ті люди, які відчували в собі потребу поділитись власними знаннями з молодим поколінням танцівників, та свідомо обирали викладацьку роботу в школі. Розуміючи важливість формування власних майбутніх кадрів. В підтвердження їхньої успішної діяльності є факт того, що протягом існування школи, труппа Львівського театру опери та балету постійно поповнюється саме за рахунок випускників школи і на сьогоднішній день вона становить близько 80%. Наведено відомості про освіту, викладацький та сценічно-виконавський досвід сучасних працівників, хореографів-педагогів Львівської хореографічної школи, їхні педагогічні та методичні напрацювання, а за наявності й постановочна діяльність. Також додається перелік успішних учнів школи сьогодення, які стали провідними артистами балету, та педагогами, керівниками власних хореографічних колективів, студій та приватних балетних шкіл.

Проаналізовано феномен успішності учнів, у зв'язку із великим сценічним досвідом педагогів школи, значна кількість яких, являє собою колишніх, або діючих артистів балету Львівського національного академічного театру опери та балету. Що безумовно є позитивним впливом на їхню творчу діяльність. Завдяки цьому досвіду вони мають значні творчі переваги для здійснення постановочної чи балетмейстерської діяльності у своїх класах та школі загалом.

Ключові слова: педагог, директор, учні, хореографія, методика, артист балету.

Roksolana MOKRII,

orcid.org/0000-0002-5833-2353

Graduate student at the Department of Directing and Choreography

Lviv Ivan Franko National University

(Lviv, Ukraine) Roksolana.Mokrii@lnu.edu.ua

CHOREOGRAPHIC AND PEDAGOGICAL STRUCTURE OF LVIV CHOREOGRAPHIC SCHOOL (TODAY)

The article examines the teaching staff of choreographers of the Lviv Choreographic School. A general list of teachers of choreographic disciplines who were able to teach at the school at different times since its foundation is given.

The fact that a significant number of teachers were ballet dancers before the beginning of teaching activities was clarified. It is also mentioned that the first graduates of the school later returned there to work as teachers. Looking at the fact that there were not many of them, we can conclude that these were the people who felt the need to share their knowledge with the younger generation of dancers, and consciously chose teaching work at the school.

Understanding the importance of forming one's own future personnel. Their successful activity is confirmed by the fact that during the existence of the school, the troupe of the Lviv Opera and Ballet Theater is constantly replenished precisely at the expense of the school's graduates, and today it is about 80%. Information about the education, teaching and stage-performance experience of modern workers, choreographers-pedagogues of the Lviv Choreography School, their pedagogical and methodical achievements, and, if available, production activities are provided. Also attached is a list of successful students of the school today, who have become leading ballet artists, and teachers, heads of their own choreographic teams, studios and private ballet schools.

The phenomenon of student success was analyzed in connection with the extensive stage experience of the school's teachers, a significant number of whom are former or current ballet dancers of the Lviv National Academic Theater of Opera and Ballet. Which is definitely a positive influence on their creative activity. Thanks to this experience, they have a significant creative advantage for performing production or choreographic activities in their classes and the school in general.

Key words: teacher, director, students, choreography, technique, ballet dancer.

Постановка проблеми. Хореографічна освіта в Україні розвивається дуже активно з'являється безліч ансамблів, гуртків з різними рівнями підготовки, та якщо говорити про професійну хореографічну підготовку дітей то в Україні на сьогодні існує лише декілька шкіл, які можуть забезпечити гідну підготовку учнів для подальшого навчання і становлення артистами балетних труп. Однією з таких шкіл є Львівська хореографічна школа єдина в Західній Україні, яка більше 60-років працює для збагачення культурно мистецької ниви Львівщини. Тож є надважливим дослідження педагогічної складової школи, а конкретно хореографів та їх феномену, оскільки саме професійність викладацького складу, є основою успішного існування закладу освіти. Конкретно Львівську хореографічну школу, ще ніхто не досліджував на предмет її викладацького складу як феномену її існування, адже школа це вчителі та учні. А саме випускники школи, своїми досягненнями демонструють той факт, що вона є надзвичайно важливим закладом в позашкільній культурній сфері Львова, яка дає достойні знання з хореографії, що було б неможливим без професійного викладацького складу. Завдяки цьому учні мають змогу продовжувати навчання в хореографічних училищах та ВНЗ і не лише в Україні.

Мета – дослідити педагогічний склад Львівської хореографічної школи, дізнатись, що є основною складовою та запорукою її успішності, принципи викладацької роботи в Львівській хореографічній школі, за якими методиками здійснюється, культурна та творчо-освітня діяльність в школі в сьогоденні.

Аналіз досліджень. Питання діяльності Львівської хореографічної школи в своїх статтях висвітлює Олег Петрик «Поліаспектність творчості Сергія Наєнка» (Петрик, 2019: 286–289), «Роль Ірини Красногорової у становленні виконавської балетної школи Львівського оперно-балетного театру» (Петрик, 2020: 59–61) досліджуючи діяльність артистів Львівського театру опери та балету, які також були педагогами школи. Тетяна Благова в своєму дисертаційному дослідженні «Розвиток хореографічної освіти в Україні (XX–початок XXI століття)» (Благова, 2021) де розглядає педагогічний аспект, методіку структуру та розвиток професійних хореографічних шкіл України. Олександр Плахотнюк у статті аналізує біографію однієї із випускниць цієї школи «Василина Степанівна Щурат-Глуха (схиігуменія Вероніка) – забута постать львівської сцени» (Плахотнюк, 2016: 255–261). Златослава Сальникова із

Андрієм Дем'янчуком у спільній статті досліджують творчу діяльність випускника школи Народного артиста України Олега Петрика «Балетне мистецтво України: творчий та науково-педагогічний доробок Народного артиста України професора Олега Петрика» (Сальникова, Дем'янчук, 2023: 238–243). Василь Тарчинець висвітлює діяльність багаторічного директора школи Володимира Саболти «Дарувати людям радість. Мистецьке кредо хореографа Володимира Саболти» (Тарчинець, 2007: 200).

Виклад основного матеріалу. Львівська хореографічна школа протягом 65 років є невід'ємною частиною культурно-освітньої діяльності міста. Завдяки їй вже десятиліттями Львівський театр опери та балету постійно оновлюється новими перспективними кадрами в області, власне, балетного мистецтва. Адже значна частина випускників продовжують свою діяльність у сфері хореографічного мистецтва, вступаючи до училищ та вищих навчальних закладів, для здобуття кваліфікації у сфері хореографії. Після чого в перспективі стають не лише артистами балету, а також і педагогами-хореографами, балетмейстерами чи керівниками власних ансамблів та танцювальних шкіл і колективів.

Якщо заглибитись в суть то очевидним стає той факт, що в певний момент життя той чи інший педагог зумів, викликати значне зацікавлення хореографічним мистецтвом, та своїм прикладом і методикою викладання заохотив учнів до подальшого навчання і розвитку в танцювальному напрямку класичного балету. Тобто можна говорити про індивідуальні підходи викладачів хореографів до свого роду мистецько-педагогічної діяльності та до спілкування з учнями, а також про добре продуману систему практичного навчання з різних видів танцю (класичний, народно-сценічний, історико-побутовий, сучасний (джаз-модерн, модерн, контемперарі, імпровізація)), а також теоретичних знань з історії хореографії. Як зазначає Т. Благова «усі предмети хореографічної спрямованості становлять цілісну систему допрофесійної хореографічної підготовки і зорієнтовані на глибоке розуміння й переживання учнями основних тенденцій, закономірностей, лексичних особливостей кожного із видів танцювального мистецтва, його виразних засобів, емоційно-образної мови» (Благова, 2015: 75).

Тому варто надати значну увагу педагогічному складу школи. Адже саме результат їхньої діяльності впливає на формування та розвиток, як фізичних даних учня так і його свідомості, та тих чи інших вподобань учнів у майбутньому.

«У серпні 1957 року, при сприянні дирекції Львівського театру опери та балету ім. Івана Франка, Львівське обласне управління культури прийняло рішення про відкриття у Львові Дитячої хореографічної школи з чотирирічною формою навчання на базі балетної студії при оперному театрі, яка вже діяла з 1946 року і яку очолював Ярослав Павлович Ярославцев (...) В цей час почали свою педагогічну діяльність хореографи: Олександра Печенок, Людмила Орловська, Олена Брандт, Микола Панасюк; ...» (Юність балету. 2016: 2).

В різний час в школі працювали такі провідні педагоги як: Ніна Поспелова, Заслужена артистка України Ірина Красногорова-Малхасянц, Руфіна Ланська, Неллі Товстанова, Ніна Балухіна, Заслужена артистка України Ельза Старікова, Заслужена артистка України Ольга Стратиневська, Ніна Маркова, Ірина Панасюк, Валентина Коваленко, Валентина Шевченко, Галина Сахновська, а також випускники школи, артисти та солісти балету – Ольга Самойленко, Лев Благий, Сергій Астремський, Лідія Ситніченко, Алла Сердцева, Оксана Орлюта, Любов Луговська, Андрій Бойко, Андрій Глазштейнер, Балетмейстери постановники: Заслужений артист України Петрос Малхасянц, Заслужений артист Бурятії Михайло Заславський, Народний артист України Герман Ісупов, Галина Клещова, Людмила Маріна та Заслужений артист України Сергій Наєнко (Юність балету. 2016: 2).

В ХХІ столітті Львівська хореографічна школа вступає із значними змінами в керівництві, відповідно їй змінюється певним чином структура школи її статус та педагогічний склад. З 2000 року школу очолює Заслужений діяч мистецтв Володимир Григорович Саболта. Установа набуває статусу Львівської державної хореографічної школи. В цей період на роботу в школу приходять педагоги з великим сценічним досвідом: Заслужена артистка України Ельза Старікова, Олена Барер, Галина Клещова, Сергій Замковець, а також молодий педагог Тетяна Роздобудько. В школі уже на той момент багато років працюють талановиті педагоги хореографи: Ніна Поспелова, Ірина Панасюк, Людмила Орловська, Нінель Товстанова, Алла Сердцева, Сергій Наєнко, Наталія Смут (Мокрій, 2015: 204–205).

В період з 2001 року по 2022 рік за керівництва Володимира Саболти педагогічний склад постійно змінювався в школі працювали свого часу і такі молоді педагоги, значна частина яких були артистами балету: Микола Санжеревський, Христина Мордзік, Анна Сурміна, Андрій Михаліха, Оксана Голованова, а також випускники школи Роксолана Іскра, Народна артистка України Ярина

Котис, Галина Бас, Аліна Каспарова (Юність балету, 2017: 7). Також в цей період в школі відкривається відділ сучасного танцю, який очолює педагог з великим танцювальним стажем Анжела Абу Ал Сабає, та пізніше приймається на роботу викладач сучасної хореографії Роксолана Мокрій.

В жовтні 2022 року на посаду директора школи приходить колишній учень школи Віталій Рижий – у 1993 році закінчив відділ народної хореографії, Кам'янець-Подільського училища культури. В 2004 році закінчив відділ сучасної хореографії Рівненського державного гуманітарного університету. В період 1993–1996 роки працював солістом балету в ансамблі пісні і танцю Прикарпатського військового округу. Із 1996 року – соліст Львівського національного академічного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької та в період 2014–2022 роки виконував обов'язки інспектора балету Львівської опери (Балетна трупа..., URL). З його приходом в школу, почались суттєві зміни у навчальному процесі. Про це свідчить активна участь школи в міжнародних та всеукраїнських конкурсах. Зміна програми навчання, реформація самої структури школи де сьогодні клас загальноосвітньої школи збігається з класом навчання в хореографічній школі. Також Віталій Рижий безпосередньо бере участь у навчальному процесі учнів, ведучи уроки в класі хлопчиків, та здійснюючи постановочну роботу з солістами. Також він оновлює викладацький склад школи молодими перспективними педагогами:

Зоряна Євгенівна Дворська – яка закінчила Дрогобицький педагогічний Університет. Має 20-річний стаж роботи артистки-балету Львівського національного академічного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької. В 2022 році прийнята на роботу викладача класичного танцю в Львівську хореографічну школу, працює з учнями старших класів, також в 2023 році починає працювати на посаді завуча школи. У своїй практиці користується запозиченими методиками викладання на основі, яких складає власні індивідуальні плани підлаштовуючи їх під потреби та здібності учнів.

Заслужена артистка України Христина Грач – одна із випускниць Львівської хореографічної школи. Навчалась також у Львівському училищі культури і мистецтв, та вищу хореографічну освіту здобула у Львівському національному університеті імені Івана Франка. В період 1996–2020 роки провідна солістка Львівського національного академічного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької. З 2021 року Христина репетиторка з класу балету в театрі (Балетна трупа...,

URL). Своїм творчим наставником вважає Заслужену артистку України Ірину Красного-рову. В школі працює з учнями старших класів.

Інна Ключник – Закінчила Київське державне хореографічне училище, з 2010 року працює артисткою балету Львівського національного академічного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької. З 2022 року працює на посаді педагога класичної хореографії та навчає учнів молодшого шкільного віку.

Ярослава Гриценко – закінчила факультет хореографічного мистецтва, Харківської державної академії культури та Харківський національний педагогічний університет ім. Григорія Савича Сковороди за спеціальністю психологія. З 2019 року аспірантка та асистент кафедри режисури та хореографії Львівського національного університету ім. Івана Франка (Факультет..., URL). В 2022 році очолила відділ сучасної хореографії в Львівській хореографічній школі, працює з учнями різних вікових категорій.

На даний момент в школі продовжують свою роботу: Неля Василівна Товстанова – закінчила Київське хореографічне училище, була солісткою Львівського театру опери та балету ім. Івана Франка. Сьогодні одна з найдосвідченіших педагогів, оскільки працює в Львівській хореографічній школі більше 35 років на посаді викладача класичного танцю. В певний період часу займала посаду завідувача хореографічним відділенням школи. Також є постановником власних хореографічних номерів на основі класичної хореографії. Працює з учнями старших класів, за власною методикою, яку розробила за роки викладацької роботи в школі та завдяки професійному практичному досвіду артистки балету. Своїми творчими наставниками вважає колишніх колег артистів балету та викладачів школи: Марію Замай-Белову, Наталію Слободян, Руфіну Ланську, Заслужену артистку України Ірину Красного-рову. Неля Василівна має успішних випускників, які продовжили навчання у вищих учбових закладах, та стали артистами балету, а деякі і викладачами хореографії серед них: Юлія Єрмоленко, Роксолана Іскра, Народний артист України Олег Петрик, Анна Пахолків та багато інших.

Заслужена артистка України Ельза Володимирівна Старікова – закінчила Пермське хореографічне училище. Була провідною солісткою Львівського театру опери та балету, де за її плечами маса виконаних головних сольних партій в балетних виставах театру. В 2001 році була прийнята на посаду викладача класичного танцю де займається з учнями середніх та старших класів. Дотриму-

ється старої школи в методиці викладання, проте також орієнтується на потреби і здібності учнів. За час роботи в школі має декілька авторських постановок. Пишається своїми учнями, які досягли успіху в хореографічному мистецтві: Кокоткіна Вікторія, Павлюк Тетяна, Левкут Анастасія.

Олена Ісаківна Барер – закінчила Київське державне хореографічне училище. Працювала артисткою балету в Львівському театрі опери та балету. В 2001 році прийнята на роботу в школу, як викладач класичного танцю, працює з учнями середніх та старших класів. Має власні авторські постановки, з якими учні неодноразово виступали на різноманітних конкурсах та одержували призові місця.

Тетяна Євгенівна Прокоф'єва – закінчила Львівське державне училище культури і мистецтв. В період 199–2019 роки працювала в Львівському театрі опери та балету де танцювала в кордебалеті, а також виконувала провідні сольні партії. В школу прийшла на роботу в 2019 році, вчителем класичного танцю де працює з учнями молодшого та середнього шкільного віку. Орієнтуючись на здібності дітей та беручи за основу загально прийняті методики викладання класичного танцю, напрацьовує свою власну авторську методику роботи з учнями. Учні її класів сьогодні демонструють високі результати на всеукраїнських конкурсах. Своїм творчим наставником вважає Наталію Василівну Слободян.

Тетяна Григорівна Роздобудько – вищу освіту здобула у Київському національному університеті культури і мистецтв. Своїм творчим наставником вважає Заслуженого діяча мистецтв Володимира Саболту. В школу на роботу прийнята у 2001 році. Широко-профільний спеціаліст оскільки викладає не лише класичний танець, але й характерний, народно-сценічний танець у молодших та середніх класах, а також ритміку та гімнастику в підготовчих класах школи, а саме у дошкільного віку дітей. Створює власні методичні розробки на основі надбань попередників. Також створює власні постановки на учнів школи. Серед її учнів є діючі артисти Львівського театру опери та балету: Вікторія Дідик, Романа Думанська, Максим Кадикало, Наталя Рузяк.

Наталія Михайлівна Смут – колишня випускниця Львівської хореографічної школи, вищу освіту здобула в Національній академії керівних кадрів культури та мистецтв. На роботу в школу потрапила в 1996 році. Працює на посаді викладача хореографії молодших та підготовчих класів. З 2021 року також займає посаду зав-відділенням хореографії. Має власні методичні розробки по роботі з підготовчими класами (дошкільнята).

Своїми творчими наставниками вважає Ірину Нефьодову та Ніну Балухіну. В творчому доробку має авторські постановки здійснені в школі.

Висновки. Аналізуючи освіту та діяльність викладачів школи сьогодення. Простежується той факт що більшість з них були провідними артистами балету й мали не абиякий мистецький-танцювальний та практичний сценічний досвід. Також помітним є факт того, що по завершенні кар'єру артиста-балету, саме випускники школи прагнуть здобути вищу освіту за спеціальністю хореографія і переходять на викладацько-педагогічну діяльність, аби передати свій досвід учням. Стає очевидним, що залишаються працювати педагогами-хореографами стійкі та зацікавлені у викладацькій діяльності особи. Слід зазначити, що найстарші викладачі школи, які не всі мають професійної педагогічної освіти, маючи за плечима лише

хореографічне училище, але завдяки великому сценічному досвіду демонструють високі результати роботи. Це також свідчення того, що у школі працювали професіонали своєї справи, які своїм прикладом впливали на формування нових педагогів та ділились із ними досвідом, про що засвідчують сьогоденні викладачі коли наводять приклади своїх творчих наставників, серед яких провідні педагоги школи та хореографічного мистецтва.

Результат професійної діяльності викладацького складу також можемо бачити у кількості успішних учнів школи і це мабуть найголовніший аспект, адже близько 80% балетної трупи Львівського театру опери та балету ім. С. Крушельницької є саме випускниками школи. Частина є керівниками студій та колективів, викладачами коледжів та університетів, репетиторами й постановниками хореографічних колективів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Благова Т. О. Розвиток хореографічної освіти в Україні (XX – початок XXI століття) : дис. док-ра пед. наук : 13.00.04. Полтава 2021. 595 с. URL: http://ipood.com.ua/data/avtoreferaty_i_dysertatsii/2021/BLANOVA_diser_pas.pdf
2. Благова Т. О. Хореографічна освіта в системі початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів. *Міжнародний науковий журнал. Науковий огляд*. 2015. Вип. 5 (15). С. 71–79. URL: <https://www.naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/503>
3. Мокрій Р. Становлення Львівської державної хореографічної школи. *Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство*. Вип.16. 2015. С. 203–208. URL:<http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/artstudies/article/view/3258/0>
4. Петрик О.О. Роль Ірини Красногорової у становленні виконавської балетної школи Львівського оперно-балетного театру. *Традиції та новації в хореографічній культурі (до 50-річчя кафедри хореографії Київського національного університету культури і мистецтв* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. [упор. А. М. Підлипська, ред. Т. В. Кунц], м. Київ, 25 квітня 2020 р. Київ : КНУКіМ, 2020. С. 59–61. URL: https://knukim.edu.ua/wp-content/uploads/nuk_konf/20/2.pdf#page=59
5. Петрик О. Поліаспектність творчості Сергія Наєнка. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Мистецтвознавство*. № 1'2019. Київ : НАКККіМ, 2019. № 1 С. 286–289. URL: <https://journals.uran.ua/visnyknakkkim/article/view/166980>
6. Плахотнюк О. Василина Степанівна Щурат-Глуха (схиігуменія Вероніка) – забута постать львівської сцени. зб. наук. праць. *Вісник Львівського університету. Серія Мистецтвознавство*. 2016. Вип. 17. С. 255–261. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/artstudies/index>
7. Сальникова З., Дем'янчук А. Балетне мистецтво України: творчий та науково-педагогічний доробок Народного артиста України професора Олега Петрика. “*Grundlagen der modernen wissenschaftlichen forschung*” IV International Scientific and Practical Conference : Zurich, Switzerland – March 31, 2023. С. 238–243. URL: <https://archive.logos-science.com/index.php/conference-proceedings/article/view/66>
8. Тарчинєць В. Ф. Дарувати людям радість. Мистецьке кредо хореографа Володимира Саболти. Львів : ТзВО «Колір ПРО», 2007. 200 с.
9. Юність балету. *Мистецько-інформаційний вісник*. Львів. № 1. 2016. 12 с.
10. Юність балету. Мистецько-інформаційний вісник. Львів. № 2. 2017. 12 с.
11. Балетна трупа. Львівська національна опера. Віталій Рижий. URL: <https://opera.lviv.ua/personel/vitalij-ryzhij>
12. Балетна трупа. Львівська національна опера. Христина Трач. URL: <https://opera.lviv.ua/personel/hrystyna-trach>
13. Факультет культури і мистецтв. Львівський національний університет ім. Івана Франка. URL: <https://kultart.lnu.edu.ua/employee/hrytsenko-yaroslava-volodymyrivna>

REFERENCES

1. Blahova T. O. Rozvytok khoreohrafichnoi osvity v Ukraini (XX – pochatok XXI stolittia)[Development of choreographic education in Ukraine (20th – early 21st century)] : dys. dok-ra ped. Nauk. dissertation of Doctor of Ped. Sciences: 13.00.04. Poltava 2021. 595 s. URL:http://ipood.com.ua/data/avtoreferaty_i_dysertatsii/2021/BLANOVA_diser_pas.pdf [in Ukrainian]
2. Blahova T. O. Khoreohrafichna osvita v systemi pochatkovykh spetsializovanykh mystetskykh navchalnykh zakladiv [Choreographic education in the system of primary specialized art educational institutions]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal. Naukovyi ohliad. International scientific journal. Scientific review*. 2015. Issue 5 (15). P. 71–79. URL:<https://www.naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/50> [in Ukrainian]

3. Mokrii R. Stanovlennia Lvivskoi derzhavnoi khoreohrafichnoi shkoly [Formation of the Lviv State Choreographic School]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii mystetstvoznavstvo. Bulletin of Lviv University. Art history series. Issue 16.* 2015. P. 203–208. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/artstudies/article/view/3258/0> [in Ukrainian]
4. Petryk O.O. Rol Iryny Krasnohorovoi u stanovlenni vykonavskoi baletnoi shkoly Lvivskoho operno-baletnoho teatru [The role of Iryna Krasnohorova in the formation of the performance ballet school of the Lviv Opera and Ballet Theater]. *Tradytzii ta novatsii v khoreohrafichnii kulturi (do 50-ricchhia kafedry khoreohrafii Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv : zb. materialiv Mizhnar. nauk.-prakt. Konf. Traditions and innovations in choreographic culture (to the 50th anniversary of the Department of Choreography of the Kyiv National University of Culture and Arts: collection of materials of the International Scientific and Practical Conf. [comp. A. M. Pidlypska, ed. T. V. Kunts], Kyiv, April 25, 2020. Kyiv : KNUKiM, 2020. P. 59–61. URL: https://knukim.edu.ua/wp-content/uploads/nuk_konf/20/2.pdf#page=59 [in Ukrainian]*
5. Petryk O. Poliaspektivist tvorchosti Serhii Naienka [Polyaspectness of creativity of Serhii Naienko]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv. Bulletin of the National Academy of Managers of Culture and Arts. Art studies. No. 1'2019. Kyiv : NAKKKiM, 2019. No. 1 C. 286–289. URL: <https://journals.urau.ua/visnyknakkkim/article/view/166980>. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2019.166980> [in Ukrainian]*
6. Plakhotniuk O. A. Vasylyna Stepanivna Shchurat-Hlukha (skhyihumeniia Veronika) – zabuta postat Lvivskoi stseny [Vasylyna Stepanivna Shchurat-Glukha (Abbess Veronika) is a forgotten figure of the Lviv stage]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii Mystetstvoznavstvo. collection of scientific works: Bulletin of Lviv University. Art history series. 2016. Issue 17. C. 255–261. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/artstudies/index> [in Ukrainian]*
7. Salnykova Z., Demianchuk A. Baletne mystetstvo ukrainy: tvorchy i naukovo-pedahohichni dorobok Narodnoho artysta ukrainy profesora Oleha Petryka [Ballet art of Ukraine: creative and scientific-pedagogical achievements of the People's Artist of Ukraine Professor Oleg Petryk]. “Grundlagen der modernen wissenschaftlichen forschung” IV International Scientific and Practical Conference: Zurich, Switzerland. March 31, 2023. S. 238–243. URL: <https://archive.logos-science.com/index.php/conference-proceedings/article/view/66> [in Ukrainian]
8. Tarchynets V. F. Daruvaty liudiam radist. Mystetske kredo khoreohrafa Volodymyra Sabolty [To give joy to people. Artistic credo of choreographer Volodymyr Sabolta]. – Lviv: TzVO “Kolir PRO”, 2007. 200 s. [in Ukrainian]
9. «Iunist baletu». *Mystetsko-informatsiinyi visnyk. [Youth of ballet. Art and information bulletin] Lviv № 1. 2016. 12 s. [in Ukrainian]*
10. «Iunist baletu». *Mystetsko-informatsiinyi visnyk. [Youth of ballet. Art and information bulletin] Lviv № 2. 2017. 12 s. [in Ukrainian]*
11. Baletna trupa. Lvivska natsionalna opera. Vitalii Ryzhyi. [Ballet troupe. Lviv National Opera Vitalii Ryzhyi]. URL: <https://opera.lviv.ua/personel/vitalij-ryzhij> [in Ukrainian]
12. Baletna trupa. Lvivska natsionalna opera. Khrystyna Trach. [Ballet troupe. Lviv National Opera. Khrystyna Trach] URL: <https://opera.lviv.ua/personel/hrystyna-trach> [in Ukrainian]
13. Fakultet kultury i mystetstv. Lvivskiy natsionalnyi universytet im. Ivana Franka. [Faculty of Culture and Arts. Lviv National University named after Ivan Franko]. URL: <https://kultart.lnu.edu.ua/employee/hrytsenko-yaroslava-volodymyrivna> [in Ukrainian]